Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 12.09.2024 www.osw.waw.pl

Niemcy: kontrowersje wokół deportacji z granicy

Kamil Frymark

10 września rząd RFN przedstawił plan przyspieszenia procedur deportacyjnych osób ubiegających się o azyl na granicy z Niemcami i zapowiedział wprowadzenie od 16 września stałych wyrywkowych kontroli na wszystkich granicach. Propozycje zakładają odsyłanie do innych krajów UE ludzi, którzy złożyli wniosek o niego w innym państwie członkowskim i mimo to próbują dostać się do RFN. Znacznie przyspieszona miałaby zostać procedura weryfikacji wniosków (MSW zakłada, że będzie ona zajmowała maksymalnie pięć tygodni; obecnie decyzja w sprawie azylu jest wydawana średnio w ciągu około siedmiu miesięcy), a do jej zakończenia migranci mieliby mieć przypisane stałe miejsce pobytu i przebywać w ośrodkach przy granicy lub w specjalnych aresztach, a nie jak dotąd – w rozlokowanych na terenie całego państwa centrach dla migrantów (zob. Aneks).

Inicjatywa rządu RFN stanowi jeden z elementów nowelizacji prawa mającej na celu ograniczenie imigracji do Niemiec. Z powodu braku poparcia dla projektu ze strony części frakcji Zielonych oraz niektórych landów oraz z uwagi na liczne nierozwiązane kwestie praktyczne w tym zakresie wejście w życie planu w formie zaproponowanej przez MSW wydaje się mało prawdopodobne.

Komentarz

- **Postulaty są początkiem kolejnej ofensywy legislacyjnej rządu zmierzającej do dalszego ograniczenia nielegalnej imigracji do RFN.** Spośród licznych zaproponowanych zmian ustawowych (m.in. ograniczenie zasiłków socjalnych) ta dotycząca odsyłania uchodźców znad granicy budzi największe kontrowersje – zarówno w samej koalicji rządowej (wpływowa lewicowa część frakcji Zielonych zapowiada sprzeciw wobec niej), jak i wśród sąsiadów RFN. Oprócz Polski protesty zgłosiły już m.in. Austria, Holandia i Luksemburg, wskazując na możliwy „efekt domina" po wprowadzeniu deportacji znad granicy.
- **Inicjatywa niemieckiego gabinetu to odpowiedź na zamach syryjskiego nożownika w Solingen (23 sierpnia) oraz polityczną presję opozycji na zaostrzenie polityki migracyjnej**, zwłaszcza w obliczu wyborów do landtagu Brandenburgii 22 września (rządzi tam SPD wraz z CDU i Zielonymi). Polityka migracyjna jest najważniejszym tematem debaty w Niemczech, a 77% badanych domaga się ograniczenia imigracji. Partie koalicji liczą na poprawę swoich notowań przed elekcjami oraz na zmniejszenie popularności antyimigracyjnej AfD (sondaże w tym landzie wskazują na jej kolejną możliwą wygraną z 27% poparcia).

- **Rząd nie przedstawił odpowiedzi na szereg pytań związanych z kwestiami praktycznymi, które mogą (jak wielokrotnie w przeszłości) zmniejszyć efektywność reformy lub całkowicie ją podważyć.** Wątpliwości dotyczą: dokładnych miejsc pobytu uchodźców przy granicach (obecnie RFN dysponuje ok. 800 wolnymi miejscami w aresztach dla osób zobowiązanych do opuszczenia Niemiec), zgody landów na deportacje znad granicy (formalnie to one za nie odpowiadają), niedoboru personelu zarówno w policji federalnej, jak i wśród pracowników Urzędu ds. Migracji i Uchodźców (BAMF; projekt budżetu federalnego na 2025 r. zakłada obniżenie nakładów na BAMF o 10%) oraz sędziów (rozpatrujących odwołania od decyzji o deportacji), wymuszenia zgód państw (np. Włoch, Grecji) na przyjmowanie osób, których wnioski odrzucono.
- **Niemcy pozytywnie oceniają wprowadzenie kontroli na wszystkich granicach i należy spodziewać się, że utrzymają je przez dłuższy czas** (na przejściach z Austrią obowiązują one od 2015 r.). W 2024 r. odnotowano 42 tys. nielegalnych prób przekroczenia granicy RFN, z czego 22 tys. osób cofnięto (przy czym możliwe jest wielokrotne rejestrowanie tych samych osób). Wdrożenie kontroli przyczyniło się do spadku liczby wniosków o azyl. Od początku roku złożono ich w Niemczech 160 tys. (-20% wobec analogicznego okresu ub.r.), a o ochronę ubiegało się najwięcej Syryjczyków (51 tys.), Afgańczyków (25 tys.) i Turków (20 tys.).

ANEKS. Zarys przedstawionych przez MSW RFN propozycji deportacji uchodźców znad granicy

W przypadku ustalenia, że dana osoba złożyła już wniosek o azyl w innym państwie unijnym, na mocy rozporządzenia Dublin III BAMF wszczynałby przyspieszoną procedurę w celu przeniesienia tej osoby do kraju odpowiedzialnego za wniosek o azyl. Szefowa MSW zapowiedziała zwrócenie się do partnerów w UE z prośbą, żeby szybko zatwierdzali transfery. Po uzyskaniu zgody państwa docelowego policja federalna miałaby przekazywać do niego uchodźców.

W pierwszej połowie 2024 r. deportowano 9465 osób (+20% względem 2023 r.), a 3043 ludzi przeniesiono do innego kraju UE na mocy rozporządzenia Dublin III (do sierpnia br. RFN zakwalifikowała do tego postępowania 49 650 osób). W 2023 r. deportowano 16 430 osób i przeprowadzono 5053 transfery na mocy rozporządzenia Dublin III. Obecnie w Niemczech przebywa ok. 226 tys. uchodźców, z których 80% ma status pobytu tolerowanego (de facto nie można ich deportować).